

Vyšehrad ROZHOVORY

Josef Beránek /
Petr Glogar
Mnich a terapeut

**TVOŘIT
NOVÉ VĚCI**

Tvořit nové věci

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Josef Beránek / Petr Glogar
Tvořit nové věci – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Josef Beránek / Petr Glogar

TVOŘIT NOVÉ VĚCI

Josef Beránek /
Petr Glogar
Mnich a terapeut

**TVOŘIT
NOVÉ VĚCI**

Vyšehrad

© Josef Beránek, Petr Glogar, 2023
Cover Photo © Arnošt Toms, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7601-804-4
ISBN e-knihy 978-80-7601-805-1 (1. zveřejnění, 2023) (cPDF)
ISBN e-knihy 978-80-7601-806-8 (1. zveřejnění, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7601-807-5 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

ÚVODEM

Zpověď kněze zasvěceného do tajů psychoterapie. Tak by mohl znít podtitul knihy rozhovorů Josefa Beránka s Petrem Glogarem, katolickým knězem a později i bosým karmelitánem. Petra Glogara známe léta, ale nikdy jsme od něj neslyšeli tolik slov. Jak sám říká, je introvert. V této knize nás pustil do zákulisí své uzavřené duše, aniž by porušil hranici mezi vnitřkem a vnějškem, mezi *forum internum* a *forum externum*. Právě tak otevírá brány kláštera bosých karmelitánů na Hradčanech, který založil a vdechl mu život.

Život na Fortně, jak se klášter na Hradčanském náměstí jmenuje, se zájmem sledují i italští řádoví představení. S respektem, ba s obdivem pozorují v církvi nezvykle spontánní, vlastně demokratické dění, aniž by se vytrácela „štábní kultura“ řádu. Glogarovi důvěřují. Však zde také proběhlo první setkání vedení řádu mimo území Itálie. Tři dny řeholníci z celého světa pobývali v nádherných historických prostorách v srdci Evropy. A viděli též procházející proudy lidí, u kterých se nehledí na to, zda jsou či nejsou věřící. Hloubku a kvalitu jejich víry tady nikdo nelustruje. Nejsou to turisté ani poutníci, jsou to hosté, kteří šli právě kolem, anebo se sem vracejí, protože už vědí, že budou vítáni. Připravené je pro ně *forum internum* bosých karmelitánů, ticho a čas *kairos*, čas ke zrání. Pokud o to někdo stojí, čeká ho mírně strukturovaný program seminářů, zamyšlení, setkávání, duchovních cvičení, anebo prostě jen možnost samoty

uprostřed rozbouřeného světa před branami Fortny. Na pozadí ševelí neúnavná práce komunity bosých karmelitánů, několika málo spřátelených zaměstnanců za podstatného přispívání dobrovolníků a dalších externistů.

V rodinné terapii, ve které se Glogar také vzdělával, vídáme nejružnější onemocnění dětí i dospělých, za kterými tušíme právě nedostatek času *kairos*. V rodinách, kde převládá *chronos*, čas neustálých termínů, pořád se něco musí, pořád se spěchá, navenek i v myšlenkách, dělej, dělej, zase jdeš pozdě, promiň, nestíhám. Přirozenou obranou organismu, když *chronos* překypí, je ne-moc. Tělo i duše dává najevo: už nemůžu, dejte mi všichni svátek. Říkáváme tomuto vnitřnímu stavu tak trochu úsměvně „hypokairózy“, po vzoru hypovitaminózy. Když si návštěvu v klášteře dopřejete, najdete čas *kairos*, čas k meditaci, k rozhovoru, čas pro zastavení v tichu; tam se dosytíte, pokud ovšem netrpíte poruchou příjmu lásky. Prostředí Fortny nabízí podmínky k léčbě. Vstupujete do duchovního řádu věcí. Probouzí přirozenou spiritualitu, se kterou se rodíme. To ostatní je na vás.

Tak, jak se představení bosých karmelitánů se sídlem v Itálii starají o své malé komunity rozházené po světě, podobně komunita sídlící v Čechách na Fortně pečuje o život, který proudí mimo klášter. Mniši vycházejí v civilu fortnou ven a všední život vstupuje z ulice do kláštera. Na hranici *forum internum* a *forum externum* to dýchá. Dovnitř a ven, nádech a výdech. Aniž si nutně všimnete, do vašich rodin putuje poselství: o hranice musíš pečovat, ne aby se drolily, rozpadaly. A ta při-rozená hranice musí dýchat. Musí být stále jasné, kdo je tu doma a kdo na návštěvě. Jestliže by se naopak komunita, stejně jako rodina, třeskutě uzavírala, uvnitř by narůstala entropie. Neboť uzavřený systém spontánně jen degeneruje. Fortna dává přirozený příklad k napodobení. V rodině se na generační hranici předávají životní síly z generace na generaci po směru času a proti stagnaci.

Je pozoruhodné, že kniha vychází v době, kdy se po volbě nového prezidenta chystá odstraňování rigidních bariér Pražského Hradu. Sídlo českých králů se má po letech znovu otevírat všem obyčejným i neobyčejným návštěvníkům. Umístění Fortny na Hradčanském náměstí a její krátká historie jako by se měly stát předzvěstí.

Josef Beránek provází Petra Glogara, kněze, bosého karmelitána a introverta, zkušeně a ohleduplně jeho vyprávěním. Zpovídá zpovědníka. Ten se narodil do pracovité věřící rodiny, kde se Bohu sloužilo bez velkých řečí. Tak to Glogarovi vydrželo dodnes. Bez velkých řečí studoval, pracoval a rozhodoval se i v té nejsložitější situaci ve vnitřní svobodě, která je nakažlivá.

Ludmila Trapková a Vladislav Chvála
V Liberci 2. února 2023

Vlastní cestou

Mohl byste stručně popsat, odkud pocházíte?

Narodil jsem se v podhůří Beskyd, v prostoru Moravské brány, z jedné strany jsou Beskydy a z druhé Jeseníky. Prostor, který je otevřen na sever a na jih. V zimě tam proudí studený vzduch ze severu. Na sever bylo Polsko, tam mě to nikdy moc nelákalo, zato dolů na jih, tam bych zamířil rád. To jsem ještě netušil, že důležitou část svého života prožiji za Alpami. Vesnice Hůrka měla kolem tří set obyvatel. Asi tolik, co by se vešlo do ne moc velkého paneláku v Praze. Výhodou oproti tomu paneláku bylo, že se tam všichni dobře znali. Sdíleli radosti i bolesti života. Pro nás kluky byla vesnice rozdělena na horní a dolní konec, uprostřed byla škola, hospoda a malá kaple. Bylo jasné, že hornáci a dolňáci proti sobě povedou klukovské boje.

Rodina, do které jsem se narodil, byla poměrně hodně rozvětvená. Už tím, že dva bratři z jedné rodiny si vzali dvě sestry z druhé. Když k tomu připočítám ještě další jejich sourozence a jejich děti, tak jsme byli docela slušná skvadra. Vystačili jsme si téměř se vším. Od práce až po zábavu. Stavěli jsme v lese bunkry z větví, dokonce jsme jednou v opuštěné rokle z pokácených stromů postavili malé obydlí. Bylo to naše tajné místo v lese, o kterém nikdo nevěděl, alespoň jsme si to my mysleli. Kousek od nás na kopci bylo letiště pro větroně, občas tam startovalo malé motorové letadlo. Vidět nablízko vzlétající letadlo, to snad v každém klukovi vzbudí

touhu postavit si vlastní létající stroj a vzlétnout na lidský pohon. Takový Ikarův sen. Když mi bylo asi deset, stavěli jsme si s bratranci „vrtulník“ po vzoru Foglarova Tleskače. No, bylo to takové monstrum, vrtule se sice roztočila, ale stroj se ani nepohnul. Když to nešlo do vzduchu, tak jednou Jarek, jeden z mých starších bratranců, přišel s nápadem postavit loď. Postavit pramici bylo snazší. Jenže nejbližší řeka byla od nás po silnici asi deset kilometrů, a my stavěli loď na suchu jako starozákonní Noe. Dnes už si vybavuji jen, jak jsme pramici pěkně vlastníma rukama dopravovali k řece Odře.

V té široce rozvětvené rodině měl každý nějaké řemeslo, od zedníka přes elektrikáře až po truhláře. Když bylo zapotřebí opravit komín, vodovodní potrubí, vystavět nové patro na stávajícím domě nebo vyrobit kus nábytku, tak byl vždycky někdo, kdo to uměl. Dokonce i když byl čas zabijaček a musel přijít řezník, tak přišel strejda, který pašika střelil. V ten den ráno, kdy mělo dojít k porážce, rodiče nás nejmladší neodkladně poslali k dědovi na druhou stranu vesnice pro nějaké koření, které najednou bylo nutně zapotřebí. Máma nechtěla, abychom u toho porážení byli, a když jsme se vrátili, pašík už ležel na zemi.

Vrací se vám častěji nějaké silné zážitky z dětství?

Pracuji také jako rodinný psychoterapeut, a to souvisí i s tím, jaké jsem měl dětství, co jsem prožil v dospívání, jaké události mě utvářely. Pomáhá mi to nejen pro mou terapeutickou práci, ale i pro duchovní doprovázení a vůbec porozumění druhým. Spíš bych řekl, že se mi vybavují zážitky v kontextu toho, co řeším s klienty.

Napadá mě jeden takový silný moment: Jednou jsem přišel ze školy, máma zrovna prala velké prádlo, které bylo všude rozvěšené na šňůrách v kuchyni. Říkal jsem jí, že už nechci nosit kalhoty po starším bráchovi, že bych chtěl také takové kolo, jako mají druzí kluci. Ona mi řekla: „Víš, my jsme si s tátou řekli, že se možná budeme muset trochu

uskromnit, ale že já budu doma, kdykoliv se vrátíte domů ze školy.“ Vůbec jsem tomu nerozuměl, já chtěl to kolo a nové kalhoty. Potřeboval jsem k tomu hodně času, aby mi došlo, co to znamená. Viděl jsem tátu pracovat na poli a v lese, mnohdy to byla tvrdá práce bez ohledu na počasí, zda mrzne, padá sníh, nebo je nesnesitelné horko. Jako větší jsem s ním pracoval. To potom člověku nějak dojde, co to znamená něco mít nebo něčím být.

Co se pamatuji, mnohdy jsem chtěl věci dělat po svém. Vždycky jsem všechno chtěl dělat jinak. Například naše rodina chodila v neděli do kostela na Starý Jičín, kam jsme patřili do farnosti. Tak se to patřilo. Ale mě to táhlo do farnosti na druhé straně a rodiče to akceptovali. Byl tam skvělý farář. Nechali mě chodit na mši, kam jsem chtěl. Byla to vlastně taková maličkost, ale rodiče toho se mnou vůbec museli hodně vydržet.

Když mi bylo asi dvanáct let, začal jsem o víkendech jezdit se starším bratrem Vojtěchem a dalšími kamarády do pohraničí na různé fary nebo chaty v horách. Většinou někam na Bruntálsko nebo Jesenicko. Kvůli bezpečnosti nikdo nesměl vědět příliš mnoho informací, ani rodiče přesně nevěděli, kam jedu a s kým tam vlastně budu. Když jsem se vrátil, táta se jen zeptal: „Jaké to bylo?“ A já kývl hlavou, že dobrý.

Co bylo v té sousední farnosti jinak? Čím vás přitahovala?

Faráři, kteří tam působili a se kterými jsem se setkával, byli na první pohled skuteční chlapi, silné osobnosti. Byli mezi nimi například jezuita Láďa Tomeček a Antonín Huvar, který nebyl přímo v té vedlejší farnosti, ale prošel jáchymovskými lágry. Nebo třeba Radim Hložánka, ten, když ho propustili z vězení, ještě týž večer začal točit cyklostylem a tiskl další samizdaty. Fascinovalo mě, že i když si prošli drsnými zkušenostmi, nezlomilo je to. Zažili všechny ty hrůzy, kolem nich umírali vězni, sami byli vystaveni týrání, a přece měli dost energie na to, aby se tomu šílenému komunistickému

blázinci dokázali zasmát. Ti chlapi měli stále navrch. Nepřipustili, aby je systém zubožil, naopak bylo vidět, že si vždycky uměli nalézt skulinu, kde mohli být sami sebou. To bylo fascinující.

Ty zmíněné víkendy připomínaly brigády. Přes den jsme v pohraničí, například v Břidličné, opravovali kostely a večer se sedělo a povídalo. Seděli jsme do noci u ohně a tihle odvážní kněží vyprávěli příběhy, jak v lágrech a vězeních studovali a tajně sloužili bohoslužby. Jak se dorozumívali morseovkou, kterou znali ze skautu, a pochopitelně zmiňovali i různé vydařené historky. Třeba Láďa, tajný jezuita, ten nebyl ve vězení, byl výborný muzikant, i jako kněz často s chlapy muzicíroval. Jednou jim někdo vypadl na prvomájovou veselici a Láďa ochotně vypomohl. Manželka předsedy místního stranického výboru v Jeseníku nad Odrou se prý strašně rozhořčila, že není možné, aby strana skákala, jak nějaký farář píská! Aspoň tak to se smíchem vyprávěl Láďa. Jeden takový jeho majstrštyk byl, když zavolal církevnímu tajemníkovi, zda by se nechtěl setkat s podzemní církví, tedy s tajně vysvěcenými kněžími, a když se natěšený tajemník dostavil na faru, tak ho Láďa dovedl na hřbitov... Přišel kvůli tomu o tzv. státní souhlas s duchovenskou činností a řadu let pak pracoval v dělnických profesích. Úplně zmizel z našeho kraje. Nesl jsem to těžce. Jako by fara osiřela. Přišel nový kněz, a najednou mi to tam přišlo cizí.

Pro nás kluky to byla důležitá setkání. Měl jsem kamarády, starší kluky, ke kterým jsem vzhlížel, znal jsem se z blízka s hrdiny, perzekvovanými komunistickým režimem. Cítil jsem se mezi nimi dobře.

Vybavíte si proč?

Byla to neskutečná životní motivace, odolnost proti režimu, nenechat se zneklidnit čímkoliv, co nejde změnit. A pak ještě jedna věc: svěřovali mi úkoly, na které bych si sám netroufl. Ne nadarmo se říká, že člověk roste svěřenými úkoly, které se jeví větší než on sám. To vás neskutečně

nabudí. Třeba při jedné víkendové akci ve Václavově na Bruntálsku tamní kněz rozděloval práci a mně řekl, abych dozdil rozbitý roh kostela. Nejspíš ho někdy urval traktor, když jel kolem s nějakým návěsem, a teď hrozilo, že se roh bude dál rozpadat. Nevěděl jsem tehdy, ani jak se dělá malta, a on jen utrousil, že si nějak poradím. A kdybych nevěděl, jak dál, ať se přijdu zeptat. To bylo něco pro mě. Vždycky mě bavilo hledat cestu, poradit si sám a nikoho se neptat.

Jak to dopadlo?

Dobře. Přišel za nějakou dobu, viděl, jak snažím provazovat nový roh na staré zdivo, a jen to okomentoval: „Jsi šikovný. Dobrý.“ Tehdy jsem ještě vůbec netušil, kolik cihel, cementu a písku projde mýma rukama. A jak budu v životě opakovat tento model práce a zdravé spirituality.

V patnácti letech jsem snil o tom, že budu architektem. Chtěl jsem projektovat interiéry. Ovšem pro mne jako synka ze silně křesťansky založené rodiny nepřípadalo v úvahu, že bych mohl studovat střední školu s maturitou. Soudruzi tak maximálně svolili, abych šel do učení. Vybral jsem si obor provozní elektromontér. O prázdninách po prvním ročníku mně na další takové letní brigádě, kde jsme opět mařili státní dozor nad církví, svěřili udělat na faře nové elektrorozvody. Sotva jsem uměl číst projekty a najednou jsem měl úkolovat zkušené zedníky, kde potřebuji vysekat drážky na kabely. Ta důvěra mne úžasně motivovala. Naučil jsem se zkoušet nové věci a nepanikařit z toho, i když to mohlo dopadnout všelijak. To překonávání hranic bylo fascinující. Dodnes na to vděčně vzpomínám.

Lákalo vás překonávat hranice...

...a někdy je také porušovat. Pohybujeme se v sedmdesátých, osmdesátých letech minulého století. Komunistický režim zakazoval kdeco. O to víc nás bavilo rozmnožovat zakázanou literaturu, uspořádat víkend s Josefem Zvěřinou na opuštěné faře nebo týdenní tábor v horách se studenty.

Pro mě to byla hra, zkouška, zda dokážu proklouznout mezi hranicemi vytyčenými tehdejším režimem. Umíte si představit, jak bylo dobrodružné vozit třeba nějaké vatikánské dokumenty po Moravě? Třeba páteru Novosadovi, který působil v Ostravici, jsem vezl texty o zřizování Sekulárních institutů. Nikdy jsme se předtím neviděli, on pouze věděl, že ten den odpoledne zazvoní mladý muž a bude vyřizovat pozdrav od tety Lidky. Někdy jsme ani pořádně nevěděli, co převážíme. Ale naučil jsem se při tom psát na psacím stroji.

Na jedné utajené akci pro mládež se promítal jeden díl filmu *Ježíš z Nazareta* od Franka Zeffirelliho. Umanul jsem si, že chci promítnout všech dvanáct dílů. Filmy by se daly půjčit, ale potřeboval jsem profesionální promítačku. Podařilo se mi vypátrat, že bych si ji mohl vypůjčit od rodiny Navrátilových z Brna. Nechal jsem si ušít speciální vak na patnáctikilový přístroj, abych ho mohl nenápadně o víkendech vozit z Brna k nám domů, a na statku Šimíčkových v Jeseníku nad Odrou jsme seriál promítali. Scházela se tam možná stovka lidí. Pro mě, dvacetiletého mladíka, to bylo dost adrenalinové. Díky těm nesčetným zajímavým setkáním s věřícími lidmi se moje dětská, trochu tradiční víra přirozeně proměňovala ve víru, která dávala smysl životu.

Jak tu vaši nespoutanost vnímali rodiče?

Nevybavuji si, že by mi říkali často: to nesmíš. Snad mi důvěřovali, nebo vnímali, že to, co dělám, není svévole.

Jak to zpětně vnímáte? Všichni sourozenci jste si doma mohli dělat, co jste uznali za vhodné?

Vnímál jsem podporu ve smyslu: rozhodl ses, tak OK. Rodiče mně dávali obdivuhodnou svobodu. Ale neřekl bych, že by to byl obecně výchovný styl našich rodičů, bráchové určitě rodičovskou autoritu a zájem rodičů vnímali jinak. Neměli takovou volnost. Rodiče nás vychovávali nějak přirozeně, život brali, jak přicházel, podobně jako prarodiče, které jsem také ještě zažil. Ať to byla nějaká radostná událost,

nebo smrt někoho blízkého, nebo komunisté, kteří nám ztrpčovali život.

Vzpomínám si, jak jsem poprvé viděl tátu brečet, když umřel děda, jeho táta. Děda zemřel na velikonoční pondělí. Jak táta vyšel ze dveří pokoje, kde dědeček ležel, už z toho, jak se pohyboval, jsem vycítil, že děda zemřel. Při pohřbu se rakev vynášela z domu do kostela a pak se šlo, mnohdy celá vesnice, na hřbitov. Vlastně se tehdy o životní radosti a strasti na vesnici všichni dělili. Proč to říkám, když se bavíme o výchově: Dny před pohřbem byly časem smutku a zrovna dávali v kině animovaný film od Walta Disneye. Spolužáci na něj chtěli jít a já pochopitelně také. Zeptal jsem se tedy opatrně táty a on souhlasil: „Proč bys nemohl?“ Pro mě to byla úleva. Nečekal jsem tak vstřícnou odpověď, s odstupem času v tom vnímám moudrost venkovského přístupu skrytou v úsloví, že život jde dál.

Život v rodině měl zaběhaná pravidla. Například chleba běžně nevystačil až do pondělí, tak se v neděli napekly buchty a ty jsme si také často nosili v pondělí do školy na svačinu. Měl bych raději chleba, buchty jsem opravdu nemusel, ale nebylo zbylí. Bylo to v době, kdy jsem byl na učňáku. Pokukoval jsem po spolužácích z města, kteří měli pokaždé chleba se salámem a jen výjimečně buchty. Ve městě se tolik nepeklo a buchty byly vzácné. U nás byl zase jen občas salám. A jednou mě napadlo nabídnout spolužákům buchty za chleba se salámem. Od té doby jsem si pravidelně v pondělí s jedním spolužákem vyměňoval svačinu. Je to úsměvná příhoda, ale mně symbolizuje, že kolikrát se dá řešení najít. Jen to chce dívat se kolem a nebát se zeptat.

Nebo jiný příklad. Rodiče pracovali v JZD, hospodářství, které měli, jim komunisté sebrali, ale nějaké kousky polí jim nakonec nechali. Byly roztroušené po kraji daleko od sebe. Na pole se chodilo samozřejmě pěšky a trvalo to docela dlouho. Naši nám jen většinou řekli, že po práci půjdou na pole, nebo jsme našli vzkaz na stole: „Oběd je v troubě, jsme tam a tam.“ Nebyl v tom pokyn: až dorazíš ze školy, přijď za

námi na pole! Byl v tom spíš apel na naši odpovědnost – je normální, že se pracuje společně. Ale když bych nešel, nic by se nestalo. Nevadilo by, kdybych šel třeba hrát fotbal...

A tento přístup na vás platil?

Fungovalo to. Přirozeně když se blížila bouřka a na louce schlo seno, museli jsme všichni vyrazit, abychom seno včas shrabali, ale v tom běžném denním režimu stačilo, abych měl informaci, že naši jsou na poli, a vnímal jsem přirozeně odpovědnost, že tu práci je třeba udělat a týká se nás všech, že to nemůžu hodit za hlavu. V hospodářství bylo pořád hodně práce. Přece jen v nás naši podporovali cosi, čemu bych dnes řekl odolnost. Prostě něco vydržet, něco hned nemít, překonat prvotní nechut nebo opustit svoji představu odpoledne na hřišti s kamarády. Ale když se tak tak dovezla do stodoly fůra sena a v tu chvíli se spustil liják, zažijete pocit úspěchu: Dokázali jsme to, a to je skvělé!

Ždá se, že jste byl trochu nespoutaný, ale na druhé straně přece jen odpovědný...

Asi ano, nevím. Mnohem později, když jsem vstoupil do svého prvního psychologického výcviku, chtěl jsem si rozšířit operační pole své kněžské pastorační práce, tak jsem si své rané zkušenosti pojmenoval slovy jednoho známého citátu: „Když jsem se narodil, nikdo nebyl doma.“ Vyptával jsem se na své dětství táty, když mu bylo hodně přes sedmdesát. Chtěl jsem vědět, jaké to bylo, když jsem přišel na svět. Okolnosti narození všech sourozenců se občas doma vyprávěly, ale jak to bylo se mnou, si nevybavoval ani táta, ani moje nejstarší sestra. Máma tehdy už nežila, tak jsem se ptal její sestry, mé tety. Vzpomněla si, že nejstarší brácha byl – v době, kdy jsem se měl narodit já – vážně nemocný, dokonce zazněla slova doktora, že by bylo lepší, aby bratr zemřel doma. Pochopitelně se všechno točilo kolem něj. Ptal jsem se jí: „A co já?“ A teta pokrčila rameny. V té situaci se prostě veškerá pozornost soustředila na bratra. Ostatní

muselo ustoupit do pozadí. Já možná taky. Je to pochopitelné v rovině rozumu, ale emoce jdou svou vlastní cestou.

Neznamená to, že bych byl nechtěné dítě. Ale i když to tak není, člověk se snadno může cítit neočekávan... Myslím, že to někde v sobě mám. Čas od času, především když stojím před neznámým publikem, tak si to uvědomuji, co to se mnou dělá. Je to takový můj vnitřní proces, někdy mi to dává trochu zabrat. Víím, o co jde, díky psychoterapeutickým výcvikům jsem si mohl toto i mnohé další životní události pojmenovat.

„Když jsem se narodil, nikdo nebyl doma.“ Kdy jste si to uvědomil?

Čas od času mi v hlavě vytanulo, že jsem sám. Že jsem vnější pozorovatel naší rodiny. My introverti máme poměrně bohatý vnitřní život, ale často nám chybí slova, abychom to mohli druhým sdělit a vysvětlit. Někdy si říkám, že bych potřeboval být básníkem, ale zároveň jaderným fyzikem, abych dokázal popsat, co si myslím, a kam mají věci směřovat. No prostě někdy se v tom cítím sám.

Tak to někdy mám, že jsem někde jakoby navíc, ale zároveň vlastně víím, že to není o těch druhých ani o prostředí, ve kterém jsem. Prostě mi to do života patří. Myslím, že mnohé z toho mělo a má vliv na mé rozhodování, mnohdy jsem se prostě rozhodoval sám a rodičům své rozhodnutí oznámil, až když jsem to měl v sobě rozmyšlené – ať už šlo o to, že odejdu z domu, nebo o maturitu, řidičák nebo studium teologie. Až po letech jsem si uvědomil, že mi přesto chybělo, že mě táta občas víc nepodržel, že neřekl „to dáš“, nenavrl, že zkusí zjistit, co bych mohl studovat a podobně.

Jak to bylo s tou maturitou?

Touha, a řekl bych potřeba či nutnost jít si svou cestou mně pomohla i ve chvíli, kdy mne odmítli pustit k přijímačkám na střední školu. Řekl jsem si: no co, tak to zkusím jinak... Po třech letech učení mi bylo jasné, že musím udělat

nějaký další krok. Začal jsem pracovat ve fabrice a došlo mi, že když něco nepodniknu, skončím v ní už napořád. Ne že by mě ta práce nebavila, velmi dobrá zkušenost z těžkého provozu kovárny v Tatrovce Kopřivnice, tvrdá práce, ostří chlapi, pro konkrétní slovo se nechodilo daleko, žádní empatictí a citliví chlapci. Dobrá etapa, ale bylo třeba jít dál. Tak jsem se přihlásil na Průmyslovou školu elektrotechnickou ve Frenštátu pod Radhoštěm – navzdory tomu, že mi soudruzi ve fabrice říkali, že to je zbytečné. Ať to ani nezkouším, že mě stejně bez jejich doporučení s mým „kádrovým profilem“ nevezmou. Ale stejně jsem to zkusil.

A jak to dopadlo?

Přijali mne. Jak se to podařilo, netuším. Nepátral jsem po tom. Znamenalo to ovšem také podat výpověď ve firmě, u které jsem se zavázal po vyučení nějakých pět let pracovat. Shodou okolností se moje výpověď ztratila, personální oddělení se stěhovalo do nových moderních prostor. Když jsem pak přišel osobně na personální oddělení požádat o vyjádření, protože do třiceti dnů od podání výpovědi jsem od nich nedostal odpověď, tak mě museli automaticky den ze dne propustit. A byl jsem volný.

Po maturitě jsem pak pracoval na televizním vysílači v Ostravě Hošťálkovicích. Trochu intelektuální prostředí. Fajn parta, připadal jsem si, že mí kolegové mají podobný příběh jako já, alespoň co se týče politického postoje. Skvěle jsme si rozuměli. Jednou, když se vysílal projev Gustáva Husáka, tehdejšího prezidenta, byly spuštěny všechny zálohy, aby se v případě výpadku okamžitě vše přepnulo na záložní vysílač. Všichni technici na směně se myslím modlili, aby se nic nestalo, jinak nám hrozil jasný „paragraf“, trestní postih. Brzy se ovšem ozvala vojenská správa. Museli jsme vyplňovat dotazníky, kde se ptali na všechno možné, včetně náboženského vyznání či zda nemáme příbuzné v zahraničí... Byl jsem již informován od přátel z podzemní církve, že na otázky ohledně víry vůbec nemusím odpovídat, protože

podle nějakého zákona na to nemají soudruzi právo. Vyplnit tu kolonku jsem se tedy bránil, a hlasitě!

Vybavuji si, že jsem si tím vydobyl dokonce jakýsi respekt. Zase se mi vyplatilo, že jsem si šel svojí cestou. Na vojně jsem pak totiž sloužil u speciálního útvaru, který se zabýval rádiovým odposlechem amerických vojenských jednotek, dislokovaných v tehdejší západní Německu.

To je podezřelý!

Představte si, že si mě zavolali na Vojenskou správu a soudruh plukovník se mě ptal: „Soudruhu, tak kam byste chtěl narukovat?“ Mlčel jsem. Pomyslel jsem si, že to je nějaká habaďůra. Dal mi pak na výběr ze dvou míst, jedno bylo v Kladně u takzvaného odposlechu, a to druhé si už nepamatuju. Doporučil mi nicméně to Kladno a já jsem mu to odkýval. Přišlo mi to hodně podezřelé. Jak bych já s naším rodinným škraloupem silně nábožensky založených lidí a s příbuznými na Západě mohl být povolán k takové jednotce? Vojnu jsem pak prožil nejprve výcvikem na Lapáku – tak se jmenoval výcvikový prostor – a druhý rok na židli se sluchátky na uších. Sice docela pohodově, ale stačilo nezachycení signálů, a byly z toho ostré. Ihned si pro vás přišli a strávili jste dva dny ve vojenské base, a o to se vám prodlužovala vojenská služba. V rámci dvouleté vojny se mi docela dobře dařilo zametat stopu před místním „kontrášem“. Nikdy se mu nepodařilo odhalit, kam chodím a s kým se stýkám, ani při slavení Velikonoc. Podařilo se nám dokonce vytvořit malou skupinku podobně smýšlejících kamarádů přímo na útvaru. Do civilu jsem odcházel s hodností doporučíka. Nepochopitelné.

Až mnohem později jsem se dozvěděl, jak to tenkrát bylo: Jeden podplukovník, který měl svoji chatu v blízkosti pole, které nám komunisti nechali, mi vyprávěl, aniž tušil, že se jedná o mě, že si mne spletli s nějakým jmenovcem, který také rukoval, a měl na rozdíl ode mne dokonalý kádrový profil.

Byl jste trochu rebel, který měl hodně štěstí...

Dalo by se to tak říct. Ten příběh z vojny totiž pokračoval. Soudruhům se v těch letech nedostávalo důstojnických kád-rů, a proto povolávali na pětileté cvičení i absolventy, kteří skončili s důstojnickou hodností. Kamarád z Kancelářských strojů, kde jsem pracoval, takto musel narukovat a nic mu nepomohlo, že ho jako odborníka potřebovali v zaměstnání a měl rodinu a dvě děti.

Když mne také pozvali na vojenskou správu, přemýšlel jsem, jak se z toho vyvléct, a nenapadlo mně nic lepšího, než jim rovnou říct, že jsme věřící. Nejdřív to velící pod-plukovník pochopil, že tím chci říct, že věřím v úspěch jednání mezi Reaganem a Brežněvem. Když mu došlo, že mluvím o křesťanské víře, zbrunátněl. Křičel na mě, jak je možné, že jsem sloužil u takového speciálního útvaru! Byla to taková slastná chvíle, docela jsem si ji vychutnával. A tím má vojenská kariéra skončila jednou pro vždy.

Vojna se chýlila ke konci a já přemýšlel co dál. Dostal jsem nabídku pracovat ve firmě, která vyráběla tehdejší „sálové“ počítače typu EC 25, EC 27. Měl jsem představu, že se specializuji na tiskárny – říkal jsem si, že by se to mohlo hodit k rozšiřování samizdatů. Po zapracování jsem ale skončil u operačního modulu

Rebeloval jste v mládí, i co se víry týče?

To jsem si, myslím, odžil tím, že jsem chodil do kostela, kam jsem chtěl, a dělal tak trochu, co jsem chtěl. Fakt, že jsem se znal s lidmi, kteří byli ve vězení, že jsem se mohl podílet na distribuci samizdatu a podnikání různých akcí, jak jsme se o tom bavili, to vše byl pro mne nádherný adrenalin. Byl spojený s rebelií, ovšem proti systému, víra byla naopak oporou. Asi jsem ze své dětské víry vyrostl překračováním hranic.

Nevybavujete si pochybnosti, zda se dá na Boha opravdu spolehnout?

Takto zásadně jsem o tom možná přemýšlel ve chvílích, kdy jsem se rozhodoval, co dál v životě. Když jsem šel na průmyslovku, když jsem byl na vojně, když jsem nastoupil do práce. Tedy když jsem přemýšlel, co vlastně chci v životě dělat. Víru jsem si ověřoval v rozhovorech s přáteli mezi kněžími. Například když jsme se bavili o těch studijních komplikacích, oni mi dodávali kuráž: nevádí, to jsou jen odbočky, jdi dál. Možná ve mně podporovali postoj rebela, který, když se zdá, že něco nejde, zaběhčí se a ze všech sil se snaží dostat dál.

Asi po dvou letech po vojně jsem dospěl k tomu, že bych se měl rozhodnout, zda budu usilovat o kněžskou cestu, nebo ne. Věděl jsem, že mne nepřitahuje oficiální pastore. Scházel jsem se s kněžími z tzv. podzemní církve. Naopak s kněžími z oficiální církve mi to často moc nesedělo. Bylo to v době, kdy můj starší bratr už byl v Litoměřicích, a to mne jen utvrdilo, že něco takového opravdu nechci. Opět se projevovala moje svébytnost: když ostatní nalevo, tak já musím napravo...

Ovšem vlastně mne nelákalo ani prostředí tuzemské podzemní církve, přesněji řečeno, nelákalo mne zapojit se do něj naplno. Bylo – z pochopitelných důvodů – příliš uzavřené, alespoň pro moji povahu. Uvědomil jsem si to, když jsem mnohem později mohl studovat v zahraničí a večer jsme se u jednoho stolu sešli z téměř celého světa, od Japonska přes Indie, až po Jižní Ameriku.

Mezi přáteli z neoficiální podzemní církve posléze vykrytalizoval nápad odejít do zahraničí, emigrovat. Abych měl šanci utéct, nesmělo se to prozradit. Řešil jsem to proto pouze se dvěma lidmi, s Láďou Tomečkem a Antonínem Huvarem. Pamatuji se, jak se mě máma tenkrát jen tak mezi dveřmi zeptala: „Že neutečeš?“ Nechápal jsem, jak ji to mohlo napadnout.

Přiznal jste se?

Ne. Nakonec se to rozuzlilo úplně jinak. Nastoupil jsem do litoměřického semináře.

Byla to šílená doba, když nutila člověka lhát vlastní matce.

Věděl jsem, že o tom opravdu nesmím mluvit s nikým kromě těch dvou lidí, dokud nebudu za železnou oponou. Byla to i ochrana rodičů před výslechy estébáků. Kdyby cokoli věděli, byli by ve velmi komplikované situaci.

V tu chvíli jsem lež chápal jako povinnost. Neměl jsem s tím žádný problém. Když jsem potom nastoupil do Litoměřic, musel jsem podepsat místopřísežné prohlášení, že jsem neměl, nemám a nikdy nebudu mít úmysl vstoupit do nějakého řádu. No, úplná blbost. Jiní bohoslovci váhali, že přece něco takového nemohou podepsat. Na to jsem jim říkal, že tohle klidně podepíšu pětkrát, vždyť něco takového po nás nemají právo chtít a ve svědomí mě to k ničemu nezavazuje.